

DE HEMELSE OPDRACHT

Marc Chagall: Christ in the Clock, 1957, Original Lithograph, Mourlot

Meditatie ds. Gerard Rinsma Zondag 18 juni 2017

Evangelielezing: Matteüs 9:35 - 10:15

OVERWEGING

Gemeente van onze Heer Jezus Christus

Ik heb dit kleedje meegenomen; uit Berlijn van de Kirchentag. We hebben het gebruikt tijdens een viering in de openlucht, waar op een grasveld avondmaal hebben gevierd.

Op een bijzondere plek, waar ooit de muur de stad, de wereld in haar ijzere greep hield; op een plek, waar ooit de grenswachten iedere beweging met hun verrekijkers controleerden. Op een plek, waar ooit mijnen lagen begraven en automatische geweren stonden opgesteld.

Op een plek, waar ooit mensen de vlucht naar de vrijheid met de dood moesten bekopen. Daar vierden wij het avondmaal als een overwinning op de grenzen die mensen tegen elkaar opstellen; als een stille triomf op de krachten van dood en destructie. Als een teken van hoop dat de zachte krachten het zullen winnen.

In de stilte van het gebed hoorde ik een merel en ik moest denken aan het lied, dat we hier vaak zingen.

*Er moet een tuin zijn voor de merel,
er moet een boom zijn voor de specht.
Er moet een plek zijn op de wereld
waar niemand met je vecht.*

*Er moeten mensen zijn als vogels
zo vrij op straat of in de lucht.
Er mag geen angst meer zijn voor kogels
en niemand meer die vlucht.*

Dertig jaar eerder had ik daar ook gestaan; als iemand mij toen had gezegd, dat ik 30 jaar later dezelfde plek avondmaal zou vieren met mensen uit Oost- en West-Berlijn, met mensen uit Duitsland en Nederland, dan had ik hem, denk ik, in zijn gezicht uitgelachen. En naar zijn voorhoofd geweest.

Maar, dacht ik, waar zouden we 30 jaar later avondmaal vieren? Op de stranden van Lesbos, in de vluchtelingenkampen op Lampedusa, langs de hekken van Macedonië?

Een ding weet ik wel: het koninkrijk van God, koninkrijk van de hemel kent geen hekken. Het koninkrijk van God kent geen grenzen. In het koninkrijk van God wordt niemand buitengesloten.

Wat zo hebben we vorige week in markant gehoor hoe Jezus zijn leerlingen opdracht geeft om op weg te gaan en alle volken tot zijn leerlingen te maken.¹

Veel eerder, in het oude testament had Mozes om een opvolger gevraagd: Moge de HEER, de God die aan al wat leeft de levensadem schenkt, dan iemand over het volk aanstellen die het kan leiden en de troepen kan aanvoeren, zodat het volk van de HEER niet wordt als een kudde schapen zonder herder.² , waarop hem Jozua werd voorgesteld. Zo vertrouwt ook Jezus zijn missie toe aan zijn leerlingen.

Die missie is geboren uit medelijden³, nee, uit ontferming.⁴

¹ Matth. 28:18,-20 door hen te dopen in de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest, en hun te leren dat ze zich moeten houden aan alles wat ik jullie opgedragen heb. En houd dit voor ogen: ik ben met jullie, alle dagen, tot aan de voltooiing van deze wereld.'

² Numeri 27:18-22 De HEER zei tegen Mozes: 'Laat Jozua, de zoon van Nun, bij je komen; hij is een man die geestkracht bezit. Leg hem de hand op 19 en laat hem plaatsnemen voor de priester Eleazar en voor de hele gemeenschap. Draag in ieders aanwezigheid de leiding aan hem over 20 en laat hem delen in het aanzien dat jij geniet. Dan zal heel Israël hem voortaan gehoorzamen. 21 Wanneer er een beslissing moet worden genomen, moet hij zich tot de priester Eleazar wenden, en die raadpleegt dan ten overstaan van de HEER de orakelstenen. Zijn uitspraak bepaalt of Jozua met de andere Israëlieten een veldtocht moet ondernemen of niet.'

³ Als Jezus medelijden zou hebben bedoeld, zou er in de grondtekst een ander woord hebben gestaan. Iets van sympathie. Maar er staat een heel ander woord dan 'sympathein'. In het Grieks lezen we het woord: *splagnizēsai*, , spreek uit *splagnizesthai*. Heel letterlijk staat er 'zijn ingewand werd bewogen'. Jezus voelt pijn in het diepste van zijn lijf, vanwege die rondlopende, verloren mensen, zoals ook de barmhartige Samaritaan iets heel anders dan alleen maar medelijden voelt.

In de verschillende vertalingen klinkt het zo:

en toen hij hem zag, werd hij met ontferming bewogen. (NBG)
en hem ziende, werd hij met innerlijke ontferming bewogen. (Statenvertaling)
zag hem en werd innerlijk bewogen; (leidse vertaling)
toen hij langs hem kwam en hem zag

was hij diep getroffen (naardense bijbel)
and when he saw him, he felt compassion, (Nieuwe Amerikaanse vertaling)
was moved with compassion when he saw him.

when he saw him, he had compassion.
und als er ihn sah, jammerte er ihn; (Lutherse vertaling)

Maar daar blijft het niet bij. Dit gevoel heeft namelijk altijd meteen een handelen tot gevolg. Die innerlijke bewogenheid beweegt inderdaad, zet in beweging. Hij werd met ontferming over hen bewogen – om zich dan ook daadwerkelijk over hen te ontfermen.

⁴ Im irdischen Jesus leuchtet etwas auf von dem heilvollen Zusammensein von Gott und Mensch, das sich durch die Identifikation Gottes mit dem gestorbenen Jesus von Nazareth offenbart hat.

In Jesus von Nazareth ereignet sich Gottes Geschichte als elementare Unterbrechung des Weltzusammenhanges.²⁴ Jesus selbst hat sich so verstanden, indem er sich von der durch ihn angekündigten anbrechenden Basilea geou her verstand. Mit ihr, die von alters her als Vision einerseits uerhört und andererseits erhofft und vertraut war, mit der Königsherrschaft Gottes (Ps 93-99) sollte neue Wirklichkeit anbrechen, durch ein neues Lied gepriesen und von der alten Herrschaft und den alten Verhältnissen unterschieden.

Unterbrechung heißt Unterbrechung von Herrschafts- und Machtverhältnissen durch das Wirksamwerden der heilsamen Perspektiven und Verhältnisse der Herrschaft Gottes, in der Machtverhältnisse umgekehrt sind, weil der Herr sich nicht scheut, zu dienen und auf Menschen einzugehen, die ihn jammern (Mt 9,36). Mit dem Verbum *splagnizēsai* werden Wesen und Wirken Jesu beschrieben, mit dem er Unheilszusammenhänge unter-

De aanblik van mensen roept bij Jezus geen wanhoop, geen gevoel van machteloosheid op, maar van ontferming. Het Griekse woord voor “ontferming” verwijst, evenals het Hebreeuwse woord, naar de menselijke ingewanden, naar de nieren, of naar de baarmoeder. Zo diep, zo lichamenlijk wordt Jezus geraakt door het leed van de schare. Tot in z'n nieren geraakt. Met heel z'n lichaam bewogen, tot in het hart. U merkt dat ik naar woorden zoek voor dit moment, voor dit gevoel in Jezus' leven. Want als we geloven dat Jezus werkelijk mens is geweest, dan wordt dat hier zichtbaar op dit moment. En als we geloven dat hij waarlijk Gods Zoon is geweest, dan omdat hij hier zichtbaar en geloofwaardig maakt, want in het Oude Testament van God wordt gezegd. De grote woorden van Nehemia over God:

*Gij zijt een God van vergeving, genadig en barmhartig, lankmoedig en groot van goedertierenheid*⁵ die woorden worden zichtbaar, voelbaar in dit moment, waarop Jezus tot in het diepst van zijn wezen bewogen is met de mensen. . In het Grieks lezen we het woord: *splagnizesqai* , , spreek uit *splagnizesthai*. Heel letterlijk staat er 'zijn ingewand werd bewogen'.

Wat dat is? Dat gevoel? Ik herinner me nog van vroeger bij ons thuis hoe mijn broer thuis kwam met een hondje. Het kon niet langer op de boerderij blijven, want het zat achter de schapen aan. Of wij het misschien een paar dagen konden hebben. Mijn ouders keken elkaar aan. En toen naar die hond. En iets in die hondenblik moet ze hebben geraakt, want het onvoorstelbare gebeurde: hij mocht blijven.

Dat, wat wij bij dieren kunnen hebben, als ze ons in nood aankijken, dat had, dat heeft Jezus bij mensen. Jezus voelt pijn in het diepst van zijn lijf, vanwege die ronddolende, verloren mensen, maar daar blijft het niet bij. Dit gevoel heeft namelijk altijd meteen een handelen tot gevolg. Die innerlijke bewogenheid beweegt inderdaad, zet in beweging. Hij werd met ontferming over hen bewogen – om zich dan ook daadwerkelijk over hen te ontfermen. En daarom geneest hij hun zieken. Ach nee,

bricht. In der Unterbrechung wirkt die Bewegung des Erbarmens, die auch den Samariter erfasste, als er den halbtot am Straßenrand Liegenden sah.

Es ist die Oberfülle des Erbarmens, die in Jesu Auftreten, in seinem Wirken und in der Erzählung der Gleichnisse kontrafaktisch in die Wirklichkeit einbricht. Im Gleichnis von den Arbeitern im Weinberg (Mt 20,1-15) wird sie als das den normalen Zusammenhang von Lohn und Leistung durchbrechende Ereignis der Güte erzählt. Schneider-Flume, Grundkurs Dogmatik pg. 294-295

⁵(Neh.9:17b)

Oussoren heeft dat veel beter begrepen, als hij vertaalt: en geneest hun arme drommels.

Het is alsof deze mensen, deze arme drommels, hem aan zijn opdracht herinneren. Om barmhartig te zijn, barmhartig te blijven. In alle onbarmhartigheid tot aan het meest onbarmhartige eind.

Toen hij de mensenmenigte zag, voelde hij medelijden met hen, omdat ze er uitgeput en hulpeloos uitzagen, als schapen zonder herder.⁶ Hij zei tegen zijn leerlingen: 'De oogst is groot, maar er zijn weinig arbeiders. Vraag dus de eigenaar van de oogst of hij arbeiders wil sturen om de oogst binnen te halen.' Daarop riep hij zijn twaalf leerlingen bij zich en gaf hun de macht om onreine geesten uit te drijven en iedere ziekte en elke kwaal te genezen.⁷

Woord en daad. Want de verkondiging van het Koninkrijk is niet los te denken van spijziging, van genezing, van herstel en bevrijding. Want ooit had ik eens een aantal mensen gevraagd om een foto te kiezen, die aansloot bij hun voorstelling van het Koninkrijk; tot mijn verassing werden er op een na, allemaal foto's van zonsondergangen gekozen. Blijkbaar associëren we het Koninkrijk der hemelen veel meer met harmonie, schoonheid van de natuur, grootsheid van de schepping, terwijl juist in de tekst van vandaag tot tweemaal toe het Koninkrijk in een adem genoemd wordt met genezing van mensen. "Juist in dit heelmaken van gekneusde, gekwetste en door boze dromen gekwelde mensen blijkt voor allen dat het Rijk Gods rakelings nabij is gekomen," schrijft Schillebeeckx.

'En daarom', zo schrijft een pastoraal buurtwerkster, 'doe ik wat mijn hand vindt om te doen. In het pastorale huis heb ik een maaltijdpraktijk ingevoerd. Gedeukte, verkrachte en misbruikte mensen komen bij mij eten. Ze leven tijdens de maaltijd even op. Mensen uit de wijk treffen elkaar. Onlangs heb ik een totaal verwaarloosde, aan de drank en pillen verslaafde vrouw met haar kinderen met de trein naar een opvanghuis

⁶ Matth. 9:36 Toen Hij de scharen zag, werd Hij met ontferming over hen bewogen, daar zij voortgejaagd en afgemat waren, als schapen die geen herder hebben.

Matth. 15:30-32 En vele scharen kwamen bij Hem, die lammen, kreupelen, blinden, stommen en vele anderen bij zich hadden, en zij legden die aan zijn voeten neer. En Hij genas hen, zodat de schare zich verwonderde, want zij zagen stommen spreken, kreupelen gezond, lammen lopen en blinden zien. En zij verheerlijkten de God van Israël. Maar Jezus riep zijn discipelen tot Zich en zeide: Ik heb medelijden met de schare

⁷ Matth. 9:37-39

in Groningen gebracht. Ze werd door haar ex-echtgenoot met de dood bedreigd.⁸

Om het samen te vatten: Het Koninkrijk van God, het Koninkrijk der hemelen wordt daar zichtbaar, waar mensen bevrijd worden van de machten, die hen in hun greep houden. En ook al rekenen we ziektes, gebreken, melaatsheid, waanzinnigheid daar in onze tijd niet zozeer toe; de machten, die mensen in onze tijd knevelen, zijn er niet minder op geworden. Ze zijn in onze taal haarscherp te herkennen aan o.a. het achtervoegsel “-zucht”: drankzucht, koopzucht, vreetzucht, gokzucht, noem maar op. De bevrijding nu van de mens uit die machten, daarin tekent zich het nabijkomen van het Koninkrijk der hemelen af; in de onderwerping en uitdrijving van demonische machten; als een vooruitlopen op de definitieve nederlaag en vernietiging van het kwaad.

En misschien, als wij geloven dat zo in het leven van Jezus het Koninkrijk van de hemel present geworden is onder de mensen, dat wij ons laten meenemen en laten sturen. Om de komst van het Koninkrijk te verkondigen en het in zichtbare bevrijding zichtbaar te maken. Tot er voor ieder een land is, een huis of een tent. en er voor ieder een plek is op de wereld, waar j'altijd veilig bent. Totdat er voor ieder een plek is om te blijven, en een plek om te gaan. en ieder vleugels heeft om te drijven, een been om op te staan. Zo lang zijn we geroepen en genodigd het avondmaal vieren, totdat de Heer komt. Amen.

⁸ .HN, 12 juni 1993